

Editörden

“Shu Bkhaf” şarkısını dinlerken Lübnan müziği ve Brezilya Bossa Nova ritim kalıpları bir arada duyulur. Bir Fairouz klasiği olan şarkının bestesi Ziad Rahbani(oğlu)’ye ait. Coğrafya ve kültürel yapı olarak birbirine zıt olarak algılanan bu iki kültürün birleşiminin temelinde göçe dayalı insan hareketliliği yatmakta. Öyle ki, 1880’lerden günümüze kadar devam eden uzun göç süreci, Brezilya’yı Lübnan’lı göçmenlere en çok ev sahipliği yapan ülke haline getirmiş. Söz konusu insan ve akabinde kültürel hareketlilik örnekleri sosyal bilimlerin her alanında yer ettiği gibi, göçün toplumsal ve bireysel yaşama dair getirdikleri ve kültürel yaşama ne şekilde etki ettiğine yönelik göç çalışmaları etnomüzikoloji literatüründe özellikle 1970’lerden sonra, hiç de azımsanmayacak derecede yer bulmuştur.

İnsan hareketliliğinin beraberinde getirdiği kültürel hareketlilik (Greenblatt 2009), yakın tarih ve günümüzde göç süreçleri boyunca meydana gelen yeni yaşam biçimleri içinde, düşünsel boyutta “biz ve onlar” dikotomisi, göçebelik, mübadil, mülteci, gibi durum tespitleriyle beraber, bir nevi sonuca dair olarak göç çalışmaları içinde yer bulan *yersiz yurtsuzluk*, *diaspora*, *madunluk*, *prekarlık*, *melezlik*, *asimilasyon*, *adaptasyon*, *entegrasyon*, *yabancılaşma* gibi belirli yaklaşım biçimlerini de içeren sıfatları önümüze getirir. Böylelikle söz konusu süreç göç çeşitleri ve etki alanlarına yönelik farklı söylemler (discourse) ortaya çıkarmıştır. Böylelikle göç eden bireylerin, birey toplum ilişkisi çerçevesinde inşa edilen “Hayali Cemaatler” (Anderson 1983) içinde, müziğin göçünü ve hareketliliğini, sözünü ettiğimiz kavramlar çerçevesinde nasıl sürdürdükleri (sustainability), nasıl inşa ve icat ettikleri, göç ve müzik çalışmalarının kuramsal çerçevesini oluşturur

Basit bir şekilde bir yerden başka bir yere hareket etme gibi görülen, ancak karmaşık süreçler bütünü olan göç olgusunu, sebep, sonuç, üretim biçimlerine bağlı olarak incelerken, göçmen, göçebe, mübadil ekseninde müzik, dans, edebiyat, film, mimari, gastronomi gibi geniş bir kültürel alana yansımaya dair hemen en yakınımızda çeşitli örneklerle rastlamak mümkündür. Ait olunan yer, anavatan, anavatanın çeşitli yollarla inşa edildiği yeni mekanlar yeni aidiyetler, kimlik özellikleri ortaya çıkarırken, müzik bir yandan anavatan

duyulan özlemin soyut alanı, bir yandan aidiyet hissini inşa etmenin ikircikli noktasında yer alır. Hedetoft ve Hjort³’un aidiyet kavramını, bir yerde bulunurken başka bir yere özlem duyma olarak açıklamalarının tam da bu ikircikli halden kaynaklı olma ihtimali yüksektir. Yine benzer şekilde salt sesler bütünü olarak dinlenen müziğin yalnızca sanatsal bir olgu olmadığı, göç, aidiyet, kimlik gibi fay hatlarından örülü imgeler bütünü olduğu gerçeği gibi.

Heidegger’in dediği gibi “evsizlik, dünyanın kaderi olmaya doğru giderken”, hayali evlerin adeta harcı konumunda olan müziğin inşa ettikleri kadar, yeni müzik biçimleri de göç ve müziğin anlam dünyasında yerini alır. Çünkü ne Edward Said’in tanımladığı gibi “kesintili bir var olma durumu”, ne de Stuart Hall’un tek yönlü olarak gördüğü, geri dönüşü olmayan bir gidişin “ikircikli” halinde müzik, aynı zamanda teskin edici, sağaltıcı ve bir o kadar da kimlik şuurunu ayakta tutucu özelliğiyle yaşanan her anın içine transparan bir akışkanlıkla sızmaktadır.

Etnomüzikoloji Dergisi 4. Yılı’nın ilk sayısını (7. Sayı), tüm bu sorgulamalar etrafında oluşan yeni söylemlerin, saha çalışmalarının, kuramsal eleştirilerin işlendiği makalelerle oluştururken, O.Güneş Ayas’ın “*Edward Said ve Müzik: Bir Yersiz Yurtsuzun Kirpi-Tilki İkilemi*” başlıklı makalesinde, yukarıda bahsettiğim Edward Said ile ilgili değerlendirmesinde, göçün oluşturduğu kimliğe sahip olan Said’in içine düştüğü ikilemi tanımlaması bahsettiğim ikircik haliyle de uyuşur. Said’in müzikal beğeni ve dünya görüşü arasındaki ikilemi, Berlin’in Tolstoy için öne sürdüğü kirpi-tilki ikilemi üzerinden okuyan Ayas için Said, “Politik inançları itibarıyla kültürel çoğulculuk ve çeşitliliği vurgulayan bir tilki, müzikle ilişkisinde, kulaklarını farklı müzik kültürlerine tıkamış bir kirpidir”.

Göç çeşitleri denilince, Türkiye’de ilk akla gelen göç şekli olan mübadele, anavatan kavramını derinden sarsan bir özelliğe sahiptir. Doğup büyüdüğü mü, yoksa tabi olunan devlet yönetimi mi vatan algısını belirler sorgulamasının olduğu mübadil olma hali ile ilgili Mehmet Söylemez’in mübadele sonucu Yunanistan’a giden mübadiller arasında yapmış olduğu saha çalışmasının ardından oluşturduğu “*Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinde Türkofon Mübadillerin Türkçe Sözlü Ninni ve Tekerleme Örnekleri*” başlıklı makalesinde, doğup büyüdükleri yerlerden hafızalarında getirdikleri Türkçe-Rumca karışık dilde söyledikleri ninniler olsa da, çocukluklarına ait el yapımı Karagöz oyuncaklarına eşlik eden tekerlemeleri neredeyse unutmuş olmaları, gidilen yerin zaman içinde kimlikleri nasıl dönüştürüldüğünün bir göstergesi olarak çıkar karşımıza.

Tıpkı Subash GIRI’nin konu ettiği Kanada’da yaşayan Nepal diasporası gibi. “*Nepalese Diasporic Music in Canada: Representing, Reimagining,*

* Hedetoft, U., & Hjort, M. (2002). *The Postnational Self: Belonging and Identity*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

and Resonating Homeland” başlıklı makalesinde Giri, müzikal bir kaleymenlik benzettiği Nepal diasporası içerisinde, geldikleri yere duyulan özlemi, şarkılar, enstrümanlar, danslar aracılığıyla mekânın seslerini, yeni bir sosyo-kültürel ortamın akustiğine göre yeniden inşa ettiklerini vurgular. Bunu yaparken göç ve müzik çalışmalarında sıkça söz edilen diaspora oluşumundan bahsederken, etnomüzikolojide müzik ve diaspora çalışmalarını kronolojik bir yolla ele alır ve çeşitli diaspora isimlendirmelerini kayda geçer. Giri kendisinin yürütmüş olduğu saha çalışmaları verilerini yeniden temsil, tahayyül ve anavatanın yankılanışı bakış açılarıyla ele alırken, Anderson’un “hayali cemaatler” kurgusuna gönderme yapar.

Özellikle Türkiye’de yaşayanlar için 1960’lardan sonra hız kazanan Almanya’ya işçi göçünün yansımaları hem Türkiye hem Almanya’da yaşayan göçmenler nezninde, yeni kimliğe alışmak, adaptasyon sorunu ortaya çıkarırken, yeni ifade biçimlerinin ortaya çıktığına örnek olarak, yeni müzik grupları ve türlerini de doğurmuştur. Tam da bu bağlamda Necdet KURT’un “*Almanya’ya İşçi Göçü Sonrasında Ortaya Çıkan Disco-Folk Olgusu ve Derdiyoklar Müzik Grubu*” başlıklı makalesinde, uzun süreli gözlemlere dayanan, betimleyici bir yöntemle yazılmış ve yeni bir müzik akımının oluştuğuna tanıklık edilmiştir.

Dergi içinde yazımın başında değindiğim Brezilya örneği’nin farklı bir versiyonuna Daniel STRINGINI’nin “*Experiencing the City from an Immigration-Based Listening: Haitian Community’ Sounds in Southern Brazil*” başlıklı makalesinde rastlarız. Stringini, Haitili göçmenlerin Güney Brezilya’da nasıl konumlandıklarını, “göçmen temelli dinleme” önermesiyle irdeler. Kendisinin yapmış olduğu saha çalışmasının sonucunda elde ettiği verileri, kent etnomüzikolojisi bağlamında ele alırken, etnomüzikolojinin diaspora kavramına nasıl baktığı, nasıl değerlendirdiğini sorgulama yolunu seçer.

Göçle ilgili ilk kurumsal çalışma olma özelliği niteliğindeki Ravenstein’in Göç kanunları çalışmasında (1885) 7. göç kanunu cinsiyete aittir. Kadınların iç göçler ve kısa mesafeli göçlere erkeklerden daha fazla yatkın olduklarını söylerken, erkeklerin daha uzun mesafeli, yurt dışı göçlere katıldığını belirtir. Çiğdem USTA’nın alan çalışması verileri ile kaleme aldığı “*Kuruçam Köyü Kadınlarının Göç Yolu Müzik Pratikleri*” makalesinde yer alan Kuruçam’lı kadınlar adeta Ravenstein’in kanununa uyar gibidir. Karadeniz Bölgesinde günümüzde varlığını sürdüren yayla göçlerinin organize edicisi konumunda olan kadınların, yalnızca yayla göçü taşıyıcılığı değil, aynı zamanda sözlü kültüründe taşıyıcıları olduğu görülür. Makalede yayla göçünün kadınların eğlence dünyalarına dahil ettikleri arasında yer alan güğüm çalma geleneğinin kadınlar için, kısa süreli göçlerin vazgeçilmezi olduğuna tanık oluruz.

Müzisyenlerin göçü, göç olgusunun en masum, en şairane kısmıdır belki de.

Özellikle Avrupa Sanat Müziği'nde belli çalgıların ekollerinin peşinde geçen yaşamlar, geçmişte bugün olduğundan çok daha büyük önem arz ederdi. Hatta müzisyenin teknik ve manevi doygunluğa erişmesinin tek yoluymdu. Özellikle Avrupa ülkeleri arasında o ülkeden o ülkeye müzisyen hareketliliği, günümüzde halen önemini korumaktadır. Her ne kadar derginin serbest temalar kısmında yer alsada, Mehmet Çetin CEVİZ tarafından yazılan "*Henri Vieuxtemps'ın No.5 La Minör Op.37 Numaralı Keman Konçertosu'nun Yaratılış Sürecinin ve Müzikal Yapısının İncelenmesi*" başlıklı makalenin öznesi Henri Vieuxtemps'un Belçika'nın Vierviers kasabasında başlayan yaşamı Hollanda, Almanya, Fransa, İtalya, Rusya, Amerika arasında geçer ve Brüksel'de son bulur. Belçika-Fransa Keman ekolünün oluşması, tam da bahsettiğim arayış kaynaklı müzisyen göçünün yansımasıdır adeta.

Etnomüzikolojide göç çalışmaları kapsamında yayınladığımız Etnomüzikoloji Dergisi /7.Sayısı (Yıl 4 (V.1) ardından, yılın ikinci sayısı da aynı tema ile çağrıda bulunacak. Aynı zamanda 2021 yılının UNESCO tarafından Yunus Emre, Hac-ı Bektaşî Veli ve Ah-i Evran yılı ilan edilmesi nedeniyle özel sayı yayınlayacak olduğunun haberini tüm okuyucularımızla paylaşmak isteriz.

Dergimize katkıda bulunan tüm yazarlarımıza, hakem ve yayın kurulumuza teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Özlem DOĞUŞ VARLI
Editör

From The Editor

When we listen to “Shu Bkhaf” song we can hear Lebanese music and Brazilian Bossa Nova rhythm patterns at the same time. The song that is a classical piece by Fairouz was composed by Ziad Rahbani(son). At the base of the combination of these two cultures that are perceived to be contradictory to each other in terms of geography and culture lies migration-based movement of people. The long migration process from 1880’s onwards made Brazil host to one of the largest groups of Lebanese migrants. The human and following cultural mobility examples we discussed find their place in every area of social sciences while migration studies regarding contributions of migration to social and individual lives and its impact on cultural life has found substantial place in literature on ethnomusicology especially after the 1970’s.

Cultural mobility brought by human movements (Greenblatt 2009) also brings forward all intellectual assessments such as “us and them” dichotomy, nomadism, population exchange, and refugee that came about as new forms of living during migration processes in near history and the nowadays while also presenting conceptualized attributes involving definite approaches that find place in migration studies as some sort of conclusions such as *homelessness/out of place*, *diaspora*, *subalternity*, *precarious*, *hybridity*, *assimilation*, *adaptation*, *integration*, and *alienation*. Thus, the said process brought about different discourses about types of migration and their spheres of influence. The migration and mobility of music, how they maintain, how they construct and invent within the “Imaginary Communities” (Anderson 1983) built within the framework of the relationship between individual and society have taken their place among the study topics of ethnomusicology and all social sciences.

While studying based on cause, consequence, and production methods the entire phenomenon of migration which is seen as simply moving from one place to another while in fact it is a body of complicated processes, it is possible to come across various examples by our side regarding its reflections on a quite broad cultural sphere such as music, dance, literature, cinema,

architecture, gastronomy in the axis of migrant, nomad, refugee. The place one belongs to, homeland, new places where the homeland is constructed in different ways, new belongings bring out identity particulars while music is situated at the hesitant point between abstract area of longing for homeland and building belongingness. It is possible that this hesitant state lies at the source of definition Hedetoft and Hjort* made for the concept of belongingness. Just like how music that is listened to as sound is not only an artistic phenomenon, but in fact a body of images woven from fault lines such as migration, belongingness, and identity.

While “homelessness is the coming destiny of the world” to quote Heidegger, what is constructed by music as the mortar of imaginary houses as well as new music types take their places in the meaning world of migration and music. Because music infiltrates into every living moment in a transparent fluidity in its soothing, healing and sustaining identity characteristic in “discontinuous existence” as defined by Edward Said and in “hesitant” state of unidirectional, going of no return that Stuart Hall put forward.

Etnomüzikoloji Journal hosts articles discussing new discourses around such questionings, field studies, and theoretical criticisms in the first issue of its 4th year (Issue 7). The article by O. Güneş Ayas titled “*Edward Said ve Müzik: Bir Yersiz Yurtsuzun Kirpi-Tilki İkilemi*” (Edward Said and Music: Hedgehog-Fox Dilemma of a Homeless) includes the assessment on Edward Said mentioned above where Said with an identity formed by migration defines the dilemma he is in, aligning with the hesitant state I defined. For Ayas who reads the dilemma between Said’s musical taste and world view through the dilemma of hedgehog and fox Berlin put forward for Tolstoy, Said is a “fox emphasizing cultural plurality and variety due to his political beliefs while in his relationship with the music he is a hedgehog turning a deaf ear to different music cultures”.

When it comes to types of migration, population exchange is the first migration type that comes to mind in Turkey, and it shakes the concept of homeland to the core. In article titled “*Türk-Yunan Nüfus Mübadelelerinde Türkofon Mübadillerin Türkçe Sözlü Ninni ve Tekerleme Örnekleri*” (Examples of Turkish Lullabies and Rhymes of Turcophone Refugees in Turkish-Greek Population Exchange) written by Mehmet Söylemez after his field work among refugees that migrated to Greece with population exchange on the state of being a refugee where the question whether it is the birth place or state one is subject to is the homeland appears, discusses Turkish-Greek mixed language lullabies people carry in their memories from their birthplaces, while they almost forgot rhymes accompanying handmade Karagöz

* Hedetoft, U., & Hjort, M. (2002). *The Postnational Self: Belonging and Identity*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

toys of their childhood as an indicator of how place arrived at transforms identities in time.

Just like the Nepalese diaspora in Canada Subash GIRI discussed. In his article titled “*Nepalese Diasporic Music in Canada: Representing, Reimagining, and Resonating Homeland*” Giri draws parallels with the Nepalese diaspora and a musical kaleidoscope and underlines that they rebuild their longing for where they come from through rebuilding songs, instruments, and dances to sounds of places and acoustics of a new socio-cultural environment. While doing this, he discusses diaspora formation frequently mentioned in migration and music studies and approaches music and diaspora studies chronologically in ethnomusicology while recording various diaspora labeling. Giri discusses data of field work he undertook from re-representation, imagination, and echoing of homeland outlooks while making a reference to Anderson’s “imagines communities” construct.

Especially for those that live in Turkey, reflections of worker migration to Germany that took pace from the 1960’s onwards, brought out adaptation problems and getting used to a new identity for migrants living both in Turkey and Germany while it also gave rise to new music bands and music types as an example to emergence of new ways of expression. Necdet KURT’s article titled “*Almanya’ya İşçi Göçü Sonrasında Ortaya Çıkan Disco-Folk Olgusu ve Derdiyoklar Müzik Grubu*” (Disco-Folk Phenomenon Emerging with Worker Migration to Germany and Derdiyoklar Musical Band) that emerges right at this point was based on long-term observations and was written in a descriptive method, witnessing emergence of a new musical trend.

A version of the Brazil example I mentioned in the beginning of my article in the magazine also comes up in Daniel STRINGINI’s article titled “*Experiencing the City from an Immigration-Based Listening: Haitian Community’ Sounds in Southern Brazil*”. Stringini discusses how Haitian refugees are stationed in Southern Brazil with his “listening based migrant” proposition. While he discusses data resulting from his own field study on the basis of city ethnomusicology, he questions how ethnomusicology approaches and assesses the concept of diaspora.

In Ravenstein’s migration rules study (1885) which is the first corporate study on migration, the 7th rule of migration is about gender. The author mentions that women are more inclined to internal migration and short-distance migration than men and adds that men migrate for longer distances to abroad. In her article titled “*Kuruçam Köyü Kadınlarının Göç Yolu Müzik Pratikleri*” (Musical Practices During Migration of Women of Kuruçam Village) Çiğdem USTA wrote using data from fieldwork, she described women from Kuruçam that fulfill Ravenstein’s law. In Black Sea Region it is seen that

migration to uplands that still continues to this day are organized by women and are carriers of not just migration to uplands but also of verbal culture. In the article we note that kettle playing tradition women include in their entertainment world in migration to uplands was an indispensable part of their short-term migration.

Migration of musicians are probably the most innocent and poetic part of the phenomenon of migration. Especially in Classical European Music, lives spent after schools of certain instruments were more important in the past than they are today. These were actually the only way for musicians to reach technical and spiritual maturity. Especially movement of musicians from one country to another in Europe is still important in our times. Subject of article titled “*Henri Vieuxtemps’in No.5 La Minör Op.37 Numaralı keman Konçertosu’nun Yaratılış Sürecinin ve Müzikal Yapısının İncelenmesi*” (Study of Creation Process and Musical Structure of Violin Concerto No. 5 in A Minor Op. 37 by Henri Viextemps) in free themes section of the magazine by Mehmet Çetin CEVİZ was born in Vierviers town in Belgium and after spending his life in the Netherlands, Germany, France, Italy, Russia, and the U.S. he died in Brussels. Formation of Belgium-France violin school is a reflection of the search based migration of musicians that I described.

Following Etnomüzikoloji Journal / Issue 7 (Year 4, V.1) we publish in the scope of migration studies in ethnomusicology, the second issue of the year will make a calling in the same theme. Also, we would like to share with our readers the news that we will publish a special issue due to UNESCO declaring 2021 the year of Yunus Emre, Hac-ı Bektaşî Veli, and Ah-i Evran.

We would like to thank all the authors, our editorial board, and our reviewers that contribute to our journal.

Prof.Dr. Özlem DOĞUŞ VARLI
Editor